หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.5 รล.–กห. เล่ม 57. เอกสารเย็บเล่ม กรมพระกลาโหม รัชกาลที่ 5 ร.ศ. 108.

เลขที่	102
เรื่อง	**ส่งพระราชบัญญัติประกาศเรื่องเจ้าพนักงานกรมไปรสนีย์แลไปรสนีย์บุรุต**
ระยะเวลา	ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2433)
หน้า	260-262
สาระสังเขป	สารตรามายังผู้ว่าราชการเมืองกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี กูเกจ ถลาง ตกั่งทุ่ง ตกั่วป่า กระบี่ ระนอง และไทรยบุรี ด้วยมีพระบรมราชโองการ ว่าเข้าพนักงานกรมไปรสนีย์แลไปรสนียบุรุต มักแอบอ้างไปเที่ยวกดขี่ราษฎร จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ และถ้าเกิดความราชการของกรมไปรสนีย์ขึ้น ณ หัวเมืองใด ก็ให้ผู้ว่าราชการเมืองนั้น ๆ อำนาทตามข้อพระราชบัญญัติทุกประการ
ข้อสังเกต	-
คำอธิบาย	-

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.5 รล.–กห. เล่ม** 57. เอกสารเย็บเล่ม กรมพระกลาโหม รัชกาลที่ 5 ร.ศ. 108.

เลขที่	104
เรื่อง	**ถึงผู้ว่าราชการเมืองให้ช่วยราชการเรือเมล์ของกรมไปรสนีย์แลโทรเลข**
ระยะเวลา	ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2433)
หน้า	265-266
สาระสังเขป	สารตรามายังผู้ว่าราชการเมืองประทุมธานี เพชรบุรี ปรานบุรี กำเนิดนพคุณ ชุมพร หลังสวน ไชยา กาญจนดิฐ นครศรีธรรมราช สงขลา ด้วยมีพระบรมราชโองการ ว่ากรมไปรสนีย์แลโทรเลขจัดเรือกลไฟเปนเรือเมล์ แลให้เจ้าเมืองช่วยราชการให้เตมกำลัง ทั้งการจัดหาเรือพ่วง
ข้อสังเกต	-
คำอธิบาย	-

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. **ร.5 รล.–กห. เล่ม** 57. เอกสารเย็บเล่ม กรมพระกลาโหม รัชกาลที่ 5 ร.ศ. 108.

เลขที่ 135

เรื่อง **ประกาศเปิดทางเมล์ไปรสนีย์**

ระยะเวลา ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2433)

หน้า 337-338

สาระสังเขป สารตรามายังผู้ว่าราชการเมือง เพชรบุรี ปรานบุรี กำเนิดนพคุณ ชุมพร หลังสวน ไชยา กาญจนดิฐ ด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังสีสว่างวงษ ซึ่งสำเร็จราชการกรมไปรสนีย์แลโทรเลข มีหนังสือให้กรมไปรสนีย์จะจัดการเปิดทางเมล์ไปรสนีย์หัวเมืองทางทเลฝ่ายใต้

ข้อสังเกต -

คำอธิบาย -

พระสุริยกลาดย์ กลางอากาศสุมเสียงหลวงกรมการไต่ถามถ้อยคำ
สำนวนนิยายที่ฟังจากอาจารย์ไก่ จีนแดงปลองไฟกย์ จีนยุ่นเตยจำเลย ฟังว่าลูกต้องแล้ว จีนแดง
ปลองไฟกย์ จีนยุ่นเตยจำเลยได้ชี้แจงตามสัตย์ว่าเป็นสำคัญนั้นเท่าไปฟังนกกุ่ง
เถยา มีความไม่เหมือนสิ่งของทั้งสามประการ

จึงให้ทำนายทำนายถ้อยคำสำนวนนิยายนั้นไม่ถูกจุดตาล
หลงปลายตา ๆ ดังว่า ความปรึกษา ท่านหลวงกรมการ ปลอกยาทั้งสิ้นให้จีนยุ่นเตย
จำเลยเป็นเกรื่องเสื่อมว่าสมไม่ทั้งจีนแดงปลองไฟกย์ แล้วให้สมพิจารณา
ตายไม่ทั้งทั้งอยู่กับแดงปลองไฟกย์นั้น ลูกต้องตามทั้งสามตายอยู่แล้ว

ให้ยกตัวแก้ทั้งปลายนั้นยกลูก ประสิทธิ์ตั้งจอกมาให้พระอา
ทิตย์กลูกมาจากกรมการทั้ง จีนแดงปลองไฟกย์ จีนยุ่นเตยจำเลย ตามทั้งสามตาย ให้ตรวจตาม
ท่านตำแหน่งลูกจุดตาลหลงทั้งสิ้นให้ จีนแดงปลองไฟกย์ จีนยุ่นเตยจำเลย ตาย แล้วให้พระอา
ทิตย์กลูกมาจากกรมการตระเมาการ ตั้งทั้งยุ่นเตย จีนแดงปลองไฟกย์ จำเลย ให้ลูกต้องตามตำ
ลูกจุดตาลหลงปลายตาจงทุกประการ

ประเพณีทางพระราชทานสิ่งของแก่ปลัดขวา ฯลฯ

ศ.ร. ๒๒ ตาลาลูกจุดไม่ถ้วยจากว่าทางการกรมการตระเมาการ

วันที่ ๗ เดือนมิถุนายนรัตนโกสินทรศก ๑๐๙

๑ สารตรา ท่านตำแหน่งพระยาวรรกมหาเสนา ๆ ลงชื่อมาว่าถึงเมือง

กรมการ เมืองกาญจนบุรี เมืองภูเขาทอง เมืองทวีวัฒนา เมืองไทรโยค
เมืองราชบุรี เมืองสิงห์ เมืองทวีวัฒนา
เมืองเพชรบุรี เมืองทวีแดน เมืองระแหง

NATIONAL ARCHIVES OF THAILAND

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการพระบรมราชูปถัมภ์สิ่งทั้งปวง คำสั่งทั้งเก่า ๆ ซึ่งว่าด้วยกำหนดกรมไปรษณีย์โทรเลขไปรษณีย์ทั้งปวง ซึ่งค้างอยู่ในเวลานี้ยกเสียทั้งสิ้น ให้ทำอำนาจบอกจำนวนของกรมไปรษณีย์โทรเลขตกไปตามเวลาต่าง ๆ และจะเป็นความผิดของผู้ใดล่วงอยู่ข้างต้น ตกไปจะประกันความผิดของกำหนดกรมไปรษณีย์ทั้งปวงนี้ ให้ยกเสียทั้งสิ้น เพราะการสำคัญไปรษณีย์นี้ได้ประกาศไว้ ให้ทำตามกฎหมายใช้การตั้งแต่ณวัน ๑ ๒ ๕ ค่ำปีวอกศกศักราช ๑๒๑๗ แล้ว แต่จะเพราะบัญญัติสำหรับการไปรษณีย์ยังไม่ปรากฏตลอด

ซึ่งประกาศเก่า ๆ ให้ทำตามกรมไปรษณีย์โทรเลขได้ตามพระราชบัญญัติจัดเป็นส่วน ๆ ตามบทมาตราเรียบเรียงขึ้นไว้ณวัน ๑ ๒ ๕ ค่ำปีวอกศกศักราช ๑๒๑๗ เป็นการสดวกแก่ราษฎรศึกษาเทียบเคียงกันประกอบตามเร่งคิดเพราะราชการของตนได้ ให้ผู้ว่าราชการเมืองกระทรวงนี้ตามที่ได้ตั้งจอฟฟิศไปรษณีย์รักษาไว้ตั้งหรือไปรษณีย์ตั้งขึ้นทั้งสิ้น

ถ้าเกิดความด้วยราชการของกรมไปรษณีย์ขึ้นในหัวเมืองใด ก็ให้ผู้ว่าราชการเมืองกรมการเมืองรู้ด้วย ๆ มีอำนาจการจะว่ากล่าวความชี้ขาดพระราชบัญญัติทุกประการ เรื่องกรมการเมืองใดที่ตระลาการไปรษณีย์ไทยเขตแดนส่งไปยังไทยประการใด ก็ให้มีหนังสือบอกส่งไปยังกรมไปรษณีย์ไทยเขตแดนเมืองที่ราชการที่ไปยัง

NATIONAL ARCHIVES OF THAILAND

กรมพระกระลาโหมทุก ๆ เรื่อง กรมพระกระลาโหมจะได้บำเสินส่ง
แลแจ้งความไปยังเจ้าพนักงานกรมไปรสนีย์แลโทรเลขตามกระทรวง

ให้ผู้ว่าราชการเมืองกรมการประพฤติบังคับบัญชาให้ถูก
ต้องตามพระราชบัญญัติ แลต้องตราซึ่งโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ออกมาจงทุกประการ

ประทับตราพระคชศรีห์ใหญ่มาเปนสำคัญ

ส, ร, ๒๓/๒๔ คำลาลูกขุนในฝ่ายขวาว่าราชการกรมพระกระลาโหม

วันที่ ๗ เดือนมิถุนายนรัตนโกสินทรศก ๑๐๙

๑ สารตรา ท่านเจ้าพระยาอรรคมหาเสนา ฯ มาถึง
พระยาอัมรินทรฤๅไชย ฯ ผู้ว่าราชการเมืองราชบุรี พระยาสุรินทร
ฤๅไชย ฯ ผู้ว่าราชการเมืองเพชรบุรี กรมการ

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโอง
การมารพระบัณฑูรสรสิงหนาทดำรัศเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า เงินค่าราชการ
จุนหมื่นตัด จุนหมื่นขึ้น บุตรหมื่น จุนหมื่น เลขไพร่หลวงที่จ่ายราชการ
กรุงเทพ ฯ นั้น ครบปีแล้วเหลือจ่ายราชการมากน้อยเท่าใด เจ้าหมื่น
เกบเรียกส่งพระคลังมหาสมบัติ สำหรับจ่ายราชการแผ่นดิน

แลเงินค่าราชการส่วยหัวเมืองก็ค้างทับ งวด ปี โดยมาก

เลข

NATIONAL ARCHIVES

ร.ศ. ๒๕ ศาลากุนไปรษณีย์ว่าด้วยการกรมพระกลาโหม

วันที่ ๙ เดือนมิถุนายน จัตวาศกศักราช ๑๐๙

๏ สารพา ท่านท้าวพระยาจรรกมหาเสนา ฯ มาถึง

ผู้ว่าราชการเมืองกรมการ

เมืองประตูมาลี	เมืองหลังสวน
เมืองเพชรบุรี	เมืองไชยา
เมืองปราณบุรี	เมืองกาญจนดิฐ
เมืองทำนบปิกนพคุณ	เมืองนครศรีธรรมราช
เมืองชุมพร	เมืองสงขลา

ด้วยมีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสั่งหมายกำชับเมืองเกล้า ฯ ดังว่า กรมไปรษณียเมลโทรเลขจัดเรือกลไฟประจำเมลเดินขึ้นล่องเจ้าวิถีทางบกได้สายเหนือ เพื่อพระราชประสงค์ที่จะบำรุงราษฎรการ และอนุกูลแก่ราชการทำมาหากินประโยชน์ของราษฎรมีการค้าขายไปมาด้วยกิจธุระต่าง ๆ เป็นต้น ความแจ้งอยู่ในหมายประกาศ ซึ่งได้วิจารณ์เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายนนั้นแล้ว

ในการที่กรมไปรษณียเมลโทรเลขวิถีเรือเมลเดินนี้ไปรอดเกล้า ให้ผู้ว่าราชการเมืองกรมการทุกหัวเมืองที่เรือเมลจะเดินไปมานั้น ช่วยราชการของกรมไปรษณียเมลโทรเลขให้บริบูรณ์ตามความคิด ในทางที่จะบำรุงการไปมาค้าขาย รับส่งคนโดยสารและสินค้า ทั้งให้ช่วยดูแลจัดการเรือที่จะต่อขึ้นลงมาต่อเรือเมลกรมไปรษณียเมลโทรเลข เพื่อจะได้สำเร็จประโยชน์ตามพระราชประสงค์ และดูแลชี้แจงแนะนำปรนนิบัติช่วยจัดการให้ที่ของราษฎรผู้จะมาโดยสารขึ้นลงสินค้าและต่อเรือขึ้นลง

NATIONAL ARCHIVES OF THAILAND

ให้สำเร็จไปได้โดยสดวกสบายด้วย

จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ผู้ว่าราชการเมืองกรมการหาผลประโยชน์ในทางรับส่งสินค้าไปมาในที่ชอบธรรมได้เสมอราษฎรเหมือนกันด้วย

บัดนี้กรมไปรสนีย์แลโทรเลขได้เริ่มจัดการให้เรือเมลออกเดินอยู่บ้างบางทางแล้ว แลได้กำหนดเดินเรือแลรับคนรับสินค้าแลลากเรือ มีข้อบังคับเปนแบบแผนลงตามที่ได้ดำริห์คาดคะเนล่วงหน้าได้แล้วจะได้ส่งสมุดคู่มือมาต่อภายหลัง แม้เหนเปนการขัดข้องอย่างไรในการสิ่งใด ถ้าจะควรจัดการเพิ่มเติมแก้ไขอย่างไร จึงจะให้สมพระราชประสงค์ตามมีพระมหากรุณาต่ออาณาประชาราษฎรทั่วไปนั้น ก็ขอให้ช่วยชี้แจงมาให้ทราบโดยเลอียด เมื่อเปนการที่ควรจะจัดการแก้ไขเพิ่มเติมได้ ก็จะได้ให้จัดตามความเหนให้สมกับภูมประเทศเมืองนั้น ๆ

อนึ่งให้ส่งประกาศว่าด้วยการเรือเมลกรมไปรสนีย์แลโทรเลขมาให้ปิดไว้ในที่ประชุมชน ตำบลบ้านแลวัดต่าง ๆ ในแขวงเมืองที่ควรจะปิดมิให้เปนอันตรายเสียหายไปได้ ๓๐ ฉบับด้วยแล้ว ขอได้ช่วยสมเดราะห์แก่ราชการของกรมไปรสนีย์แลโทรเลขให้ได้ราชการดังพระบรมราชประสงค์โดยทรงพระมหากรุณาแก่ประชาราษฎรทั่วไป

ให้ผู้ว่าราชการเมืองกรมการประพฤติให้ถูกต้องตามท้องตรานี้จงทุกประการ

ประทับตราพระคชศรีห์ใหญ่มาเปนสำคัญ ฯ

NATIONAL ARCHIVES OF THAILAND

ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงเชิญกลับคืนจากมาตุภูมิเสียมิทันทีเมื่อ
วันใด ให้นับถือว่าการเสด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดวงวิญญาณ
เสด็จเยี่ยมเยียนลงท่าพระ สำเร็จบำเพ็ญพลีประทักษิณ ความเป็นสิ่ง
จะต่างเสียทีจะการไปแต่ดังใดดังนี้ได้

ประกอบกับพระดำริที่ทรงมีมาเป็นสำคัญ ฯ

ก.ศ. ๑๑๑๘ ตราบางกอกน้อยเสด็จจากการกรมพระกระลาโหม

วันที่ ๗ เดือนกรกฎาคม ปีมะโรกศกศักราช ๑๑๑๘
๑ ทะนังสิ้น เจ้าพระยาพลเทพ ที่สมุหพระกระลาโหม จากที่ว่าราช
การเมืองกรมการ เมืองนครบุรี เมืองปทุมธานี เมืองท้ายน้ำนครนอก
เมืองรามลังสวร เมืองชุมพร เมืองไชยา เมืองทุ่งยางแดง

ด้วยพระไทยเสระทุกข์ทรมานด้วยการนิทานเลย รับสั่งสมเด็จพระเจ้า
แผ่นดินว่า เจ้าฟ้าทั้งปวงสิ้นด้วยกาลนาน การมหรสพบุญพระราชทาน
ที่สำเร็จพระราชการกรมไปรสวีย์ แลโทรเลข มีทะนังสือที่ ๑๑๑๒/๑๑๑๘ ก.ศ. ๑๑
ลงวัน ๓ ที่ ๒ เดือนกรกฎาคม ปีมะโรกศกศักราช ๑๑๑๘ ไปรดเกล้า
ฯ ว่า การไปรสวีย์จะจัดการเปิดทางเมลไปรสวีย์ทั่วเมืองพระนคร
ศรีอยุธยา ในวันที่ ๑๐ เดือนกรกฎาคมปีมะโรกศกศักราช ๑๑๑๘ นี้เป็นต้น
ขอทราบเปิดทั้งสิ้นแล้ว จะได้ทำสิทธิการมีหนังสือกราบบังคมทูลว่าการเสด็จ
กรมการ เมืองนครบุรี เมืองปทุมธานี เมืองท้ายน้ำนครนอก เมือง

ARCHIVES OF THA

หลังสวน เมืองชุมพร เมืองไชยา เมืองกาญจนดิฐ ให้ทั้ง
จางฟสีกไปรลเปีย ถ้าที่เมืองใดมีจางฟสีกโทมเลยแล้ว ก็ให้จางไทย
จางฟสีกโทมเลย

แต่ที่เมืองเพชรบุรีนั้นให้ตั้งจางฟสีกไปรลเปียสืบต่อแทนแรลม
แลให้จัดทหารมาทางผ่าน ใกล้ หรือ ที่มีความสิลาศรีหนังสือแลบาญชีจีนจาม
ซึ่งสำหรับจะได้เป็นเจ้าพนักงานไปรลเปียนั้นเตรียมไว้ มาลมไปเจ้าพนัก
งานกรมไปรลเปียกรมเกพ ซึ่งจะได้จากไปกับเรือเมล์นี้ ให้ตั้งจางแนะ
ถวายส่งหนังสือให้กรมการกรมพระราชบัญญัติ แลให้ซึ่งจะเป็นเจ้า
พนักงานนั้น จงไปยังคิย เสนาการกรมไปรลเปีย จงต่อให้เป็นที่สำหรับ
แก่การไปรลเปียนี้ ความแจ้งอยู่ในหนังสือรับสั่งมาแล้ว

เรื่องนี้ ซึ่งเสนาการพระราชสั่งมาเรื่องผู้ตั้งเจ้าจางทหารกรมไป
รลเปียแลโทมเลย โปรดเกล้าฯ ให้เปิดการเมืองไปรลเปียกรมการเมืองทั้งปวงไว้
ก่อนไปรเปียนี้ แก่ผู้ว่าราชการเมืองกรมการ แลให้บ่าย
พลเมืองลูกค้าวานิชทั้งปวงไป การสกวกการช่วยก็จะมีแก่ เมือง สิ้นไป

ที่ผู้ว่าราชการเมืองกรมการตกยากจนทุกข์ลำบากกระแลพระกำลัง
ปีแล้ว ให้ผู้ว่าราชการเมืองกรมการประพฤติให้ถูกต้องตามกระแลพระกำลัง
จงให้เสียราชการไปแก่สิ้น ใกล้ หรือ ไกล

ประทับตราพระคชสีหนายนมาเป็นสำคัญ

NATIONAL ARCHIVES OF THAILAND